

Az esélyegyenlőség javítását, az egyenlő bánásmód érvényesítését szolgáló Uniós és nemzeti szintű stratégiák, ágazati politikák

Az EU 2020 stratégia¹

Az Európa 2020, az Európai Unió 10 évre szóló növekedési stratégiája a 2000-ben megkezdett Lisszaboni Stratégia folytatása, annak tapasztalatait beépítő új, közösségi gazdaságpolitikai célrendszer és ahhoz tartozó intézkedésterv. Célja nem csupán a válság leküzdése, a stratégia az uniós növekedési modell hiányosságait hivatott megszüntetni és az intelligensebb, fenntarthatóbb és befogadóbb növekedés feltételeit kívánja megteremteni.

Annak érdekében, hogy e célok kézzelfoghatóak legyenek, öt kulcsfontosságú célkitűzés meghatározására került sor, amelyeket az Uniónak az évtized végéig kell elérnie. E célkitűzések a foglalkoztatásra, az oktatásra, a kutatásra és innovációra, a társadalmi befogadásra és a szegénység enyhítésére, valamint az éghajlatváltozás elleni küzdelemre és az energiaügyre irányulnak.

Az Európa 2020 foglalkoztatással, energiával, oktatással, képzéssel, kutatással és a szegénység viszszaeszköztetésével kapcsolatos céljaiban valamennyi tagállam egyetértett. E célok mutatják, hogy milyen irányban kell reformokat végrehajtani Európában. Megvalósításuk növelni fogja a versenyképességet, segíteni fogja a konvergenciát, valamint gyorsabb növekedési pályára állítja az EU-t.

Az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek teljesítése terén tett előrehaladás mérése érdekében 5 kiemelt cél meghatározására került sor az EU egészére vonatkozóan.

2020-ra az EU egészének teljesítenie kell az alábbi öt célt:

1. Foglalkoztatás
  - Biztosítani kell, hogy a 20–64 évesek körében a foglalkoztatottság aránya elérje a 75%-ot.
2. K+F
  - Az Európai Unió GDP-jének 3%-át a kutatásba és fejlesztésbe kell fektetni.
3. Éghajlatváltozás/energia
  - Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását 20%-kal csökkenteni kell az 1990-es szinthez képest (vagy akár 30%-kal, ha adottak az ehhez szükséges feltételek).
  - A megújuló energiaforrások arányát 20%-ra kell növelni.
  - Az energiahatékonyságot 20%-kal kell javítani.
4. Oktatás
  - A lemorzsolódási arányt 10% alá kell szorítani.
  - El kell érni, hogy a 30 és 34 év közötti uniós lakosok legalább 40%-a felsőfokú végzettséggel rendelkezzen.
5. Szegénység/társadalmi kirekesztés
  - Legalább 20 millióval csökkenjen azok száma, akik nyomorban és társadalmi kirekesztettségben élnek, illetve akik esetében a szegénység és a kirekesztődés reális veszélyt jelent.

Annak érdekében, hogy közelebb kerüljünk az Európa 2020 stratégiában lefektetett célokhoz, a Bizottság a 2012. évi európai szemeszter (a Bizottság az Európa 2020 irányítási rendszerére vonatkozóan ja-

vaslatot terjesztett elő, amit „európai szemeszternek” neveztek el és célja a Stabilitási és Növekedési Egyezmény és az Európa 2020 Stratégia összehangolása) és a jelentősen megerősített Stabilitási és Növekedési Paktum keretében, minden tagállam tekintetében célzott ajánlásokat tett a Tanácsnak. Ezek az ajánlások az egyes tagállamok helyzetének mélyreható elemzésén, a 2011. évi Európai Szemeszterben megfogalmazott ajánlások végrehajtásán, és azon alapulnak, hogy a tagállamok mennyiben követték a 2012-es éves növekedési jelentésben szereplő iránymutatásokat.

A Bizottság ország-specifikus ajánlásait az érintett ország erősségeire, gyengeségeire és probléma-kezelő képességére való tekintettel fogalmazta meg. A nemzeti intézkedéseknek (vagy az intézkedések hiányának) elkerülhetetlenül lesznek pozitív és negatív, az EU többi részét érintő, valamint azon túlmúató hatásai, ezért van szükség az európai szemeszteren keresztül megvalósított, az egész Unióra kiterjedő gazdasági irányítási rendszerre.

Számos ajánlás vonatkozik a foglalkoztatottsági szint emelésére, az aktivitási ráta növelésére és a dolgozók munkaerőpiacon tartásához szükséges feltételek megteremtésére. Különös hangsúlyt kap az ifjúsági munkanélküliség elleni harc, a korai iskolaelhagyás csökkentése és a képzés – köztük a szakképzés – minőségének javítása, valamint a tanulószereződéses gyakorlati képzés fejlesztése. A szegénység enyhítése és a kiszolgáltatott csoportok segítése szintén számos ajánlás tárgyát képezi. Ezen felül található ajánlások a munkakeresők egyénre szabottabb támogatásának erősítésére, illetve az ilyen támogatás nyújtására, valamint a nők teljes munkaidős részvételének előmozdítására vonatkozóan is. Továbbá a Bizottság ajánlásai értelmében a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a bérmegállapítási mechanizmusaik megfelelően tükrözzék a termelékenység változásait és ösztönözzék a munkahelyteremtést.

A fentiekben említett célok egymással összefüggnek továbbá egymást erősítik:

- az oktatás tökéletesítése elősegíti a foglalkoztathatóság javulását és a szegénység csökkenését;
- a gazdasági életben végzett kutatási-fejlesztési és innovációs tevékenységek megsokszorozódása és a forrásfelhasználás hatékonyságának javítása révén Európa versenyképesebbé válik, így új munkahelyek jönnek létre;
- a környezetkímélő technológiákba történő beruházás hozzájárul az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez, egyúttal pedig új üzleti és foglalkoztatási lehetőségeket teremt.

Magyarország a célok megvalósítása érdekében az alábbi vállalásokat tette a foglalkoztatottság, az oktatás és a szegénység vonatkozásában²:

- A 20-64 éves korú népességre vonatkozó foglalkoztatási ráta 75%-ra emelése, vagyis az uniós célnak való teljes megfeleltetés.
- A felsőfokú, vagy annak megfelelő végzettséggel rendelkezők aránya a 30-34 éves népességen belül 30,3%-ra nő, a korai iskolaelhagyók (az oktatásban, képzésben nem részesülő, legfeljebb alsó középfokú végzettséggel rendelkezők aránya a 18-24 éves népességen belül) 10%-ra csökken.
- A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élő népesség aránya 5 százalékponttal (450-500 ezer fővel) csökken.

A Bizottság 2011. november 23-án elfogadta a második éves növekedési jelentést, amely az Európa 2020 stratégiára épülve elindítja az előzetes és integrált gazdaságpolitikai koordináció második európai szemeszterét. A Bizottság Magyarországot azon tagállamok közé sorolta, amelyek vonatkozásában részletes felülvizsgálatra kerül³ sor, a felülvizsgálatot követően pedig a következő ajánlásokat tette 2012-ben a Tanács:

Magyarország a 2012–2013 közötti időszakon belül tegyen intézkedéseket a következők érdekében:

- A 2011–2012. évi adóváltozások alacsony jövedelműekre gyakorolt hatásainak fenntartható, költségvetési szempontból semleges módon történő enyhítése révén alakítsa át a munkát terhelő adókat foglalkoztatás-barátabbá, például az energiaadókra és a rendszeres vagyonadókra való hangsúlyáthelyezéssel.
- Erősítse a nők munkaerő-piaci részvételének ösztönzésére irányuló intézkedéseket a gyermekgondozási és iskolára felkészítő létesítmények bővítése révén.
- Tegyen lépéseket a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat kapacitásának fokozására a képzés, munkakeresési segítség és az egyéni szolgáltatások minőségének és hatékonyságának növelése érdekében, különös tekintettel a hátrányos helyzetű csoportokra. Hatékony képzés, és a munkakereséshez nyújtott segítségnyújtás révén erősítse meg a közmunkarendszer aktiváló szerepét.

- Hajtsa végre a nemzeti romaintegrációs stratégiát és jelenítse azt meg más politikákban is.
- Megfelelő finanszírozás biztosításával készítsen a korai iskolaelhagyókat célzó stratégiát, és hajtsa azt végre. Biztosítsa, hogy a felsőoktatási reform végrehajtása javítsa a hátrányos helyzetű csoportok oktatáshoz történő hozzáférését.

A 2013. évi felülvizsgálat során többek között a következő ajánlásokat tette a Tanács⁴:

„Szorítsa vissza az ifjúsági munkanélküliséget például ifjúsági garancia segítségével. Erősítse meg az aktív munkaerő-piaci intézkedéseket és javítsa a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat ügyfél-kategorizálási rendszerét. Csökkentse a közmunkaprogram dominanciáját a foglalkoztatási intézkedéseken belül és erősítse meg az aktiválási elemeket. Erősítse meg a képzési programokat az egész életen át tartó tanulásban való részvétel növelése érdekében. A nők részvételének ösztönzése érdekében folytassa a gyermekgondozási létesítmények bővítését. A szegénység csökkentése érdekében – különösen a gyerekek és a romák körében – biztosítsa, hogy a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia célkitűzése minden szakpolitikai területen megjelenjen.”

„Hajtson végre a korai iskolaelhagyókra vonatkozó nemzeti stratégiát, és gondoskodjon arról, hogy az oktatási rendszer minden fiatalnak biztosítsa a munkaerőpiacra jutáshoz szükséges készségeket, szaktudást és képesítéseket. Javítsa az inkluzív általános oktatáshoz való hozzáférést, különösen a romák számára. Segítse az oktatás különböző szakaszai közötti, és a munkaerőpiac felé való átmenetet. Hajtson végre olyan felsőoktatási reformot, amely nagyobb arányban teszi lehetővé felsőfokú végzettség megszerzését, különösen a hátrányos helyzetű tanulók körében.”

Az EU 2020 stratégia nemzeti szintű megvalósítását az alább ismertetett Nemzeti Reform Program foglalja magában.

Nemzeti Reform Program⁵

Az Európa 2020 stratégia megvalósításának legfontosabb eszközét tagállami szinten a nemzeti reformprogramok jelentik, melyeket a tagállamoknak minden év áprilisában, a stabilitási/konvergencia-programokkal együtt kell elkészíteniük. A nemzeti reformprogramok rögzítik az uniós kiemelt célok alapján megfogalmazott nemzeti célokat, továbbá ismertetik, hogyan kívánják a kormányok a célokat teljesíteni, illetve a növekedést hátráltató akadályokat leküzdeni. A dokumentumok azt is meghatározzák, hogy kik, mikor, milyen intézkedéseket hoznak majd, és hogy ennek milyen költségvetési vonzatai lesznek.⁶

A 2012. és 2013. évi Nemzeti Reform Program összeállítása során a kormány arra törekedett, hogy az Európai Bizottság által megfogalmazott tartalmi és szerkezeti iránymutatások mentén ismertesse azokat a további lépéseket, amelyek a strukturális reformokat, a gazdasági növekedés dinamizálását, a foglalkoztatás bővítését, az államadósság fenntartható szintre való mérséklését szolgálják. A növekedést szolgáló reformintézkedések túlnyomó többségét az Éves Növekedési Jelentésben megfogalmazott prioritások mentén mutatja be a Program, míg az EU 2020 Stratégia keretében megfogalmazott nemzeti vállalások elérését közvetlenül elősegítő intézkedések, az egyes célkitűzések alapján, tematizált fejezetekben jelennek meg.

A 2013. évi Nemzeti Reform Program bemutatja az elért előrehaladást és tájékoztat a már elindult reformintézkedések folytatásáról, finomításáról, a tervezett új lépésekről. A 2013. évi Nemzeti Reform Program mindemellett különös jelentőséggel bír, mivel mind uniós, mind nemzeti szinten megkezdődött a 2014-20-as időszakra vonatkozó kohéziós-, és vidékfejlesztési politika tervezése, amelynek célja és prioritása az Európa 2020 Stratégia célkitűzéseivel szoros összefüggésben alakul.

A dokumentum hangsúlyt helyez az éves növekedési jelentésekben szereplő, illetve az Európa Tanács által elfogadott, országspecifikus ajánlások nyomán végrehajtott lépések bemutatására.

Az alábbiakban az esélyegyenlőségi célcsoportok helyzetének javítása szempontjából közvetlen jelentőséggel bíró célkitűzések és intézkedések áttekintésére kerül sor.

Foglalkoztatottság

A magyar gazdaság egyik legfontosabb, a potenciális növekedést fékező strukturális problémája a nemzetközi összehasonlításban kirívóan alacsony aktivitás és foglalkoztatottság. A kormány ezért a foglalkoztatás bővítését határozta meg a legfontosabb gazdaságfejlesztési és társadalompolitikai célként, konkrétan kitűzve 2020-ig az egymillió új, adózó munkahely létrejöttét. Magyarország a foglalkoztatási szint javítására irányuló Európa 2020 célkitűzéshez kapcsolódva a 20-64 év közötti népesség foglalkoztatásának 75 százalékra növelését tűzte ki további célként 2020-ig.

A 2013. évi Nemzeti Reform Program tartalmazza, hogy Magyarország a kedvezőtlen európai makrogazdasági környezet ellenére képes volt a foglalkoztatási szint emelésére, mivel a foglalkoztatás bővülésének mértéke nőtt 2011-hez képest. Magyarország 2012-re 62,1%-os foglalkoztatottságot ért el a 20-64 éves korcsoportban, ami 1,4 százalékpontos emelkedést jelent 2011-hez képest, amelyet szintén a foglalkoztatás bővülése jellemzett (2010-hez viszonyítva akkor 0,3%-kal bővült a foglalkoztatás). Mindközben az EU 27 tagállamának átlagában a mutató 2011-ben 68,6%-on stagnált, továbbá 2012 első három negyedévében is stagnálást vagy visszaesést mutatott az előző év azonos időszakával összevetve. A létszám adatok azt mutatják, hogy a foglalkoztatás bővülés mögött elsősorban a versenyszférában foglalkoztatottak létszámának növekedése állhat.

A korábbi években a gazdasági válság hatására megemelkedett munkanélküliségi ráta 2010 óta valamelyest mérséklődött, 2011-re – az egy évvel korábbihoz képest 0,3 százalékponttal – 10,9 %-ra csökkent, és ezen a szinten maradt 2012-ben is. A regisztrált álláskeresők éves átlagos létszáma valamelyest csökkent: a 2012-es 559,1 ezer fős létszám közel 24 ezer fővel kevesebb az egy évvel korábban mért adatnál. A munkaerő iránti kereslet gazdasági válsággal összefüggő visszaesése különösen a munkaerőpiacra belépni szándékozó fiatalok elhelyezkedési esélyeit rontotta: a 25 év alatti fiatalok munkanélküliségi rátája 2011-hez képest 2 százalékponttal 28,1%-ra emelkedett 2012-re, 18,6%-os foglalkoztatási ráta mellett. A regisztrált fiatal álláskeresők létszáma is jelentősen emelkedett: a teljes álláskeresői kör 11 százaléka már a pályakezdők közül került ki, ez egy év alatt két százalékpontos növekedést jelentett.

Magyarország célja továbbra is a munkaerőpiacon legálisan foglalkoztatottak számárányának növekedése, a munkaképes, de jelenleg inaktív csoportok visszavezetése a munkaerőpiacra, ami hozzájárul az államháztartási egyensúlyhoz és az államadósság csökkentéséhez is. Ebben a szellemben kezdődött meg a nyugdíj-, a rokkantnyugdíj- és a szociális ellátórendszer átalakítása. Az elfogadott jogszabályok nyomán a szociális segélyezési rendszerben erősödött a munkára ösztönzés elve. A rendszer úgy alakult át, hogy segély helyett elsősorban munkalehetőséget kell kínálni a tartósan nem foglalkoztatottak számára egyrészt a hosszú távú fenntarthatóság javítása érdekében, másrészt azért, mert a kormány álláspontja szerint a szegénységből kivezető út hosszabb távon a foglalkoztatáson keresztül vezet. A nyugdíjrendszer folyamatban levő átalakítása részben a rendszer hosszú távú finanszírozhatóságának javítását, részben a munkaerőpiaci aktivitás növelését célozta.

Intézkedések

- Munkáltatói kedvezmény-rendszer bevezetése – Munkahelyvédelmi Akció
- A fiatalok munkanélküliségének csökkentését célzó intézkedéscsomag végrehajtása
- A nők foglalkoztatásának ösztönzése, a munka és a magánélet összehangolásának segítése a munkaerőpiac rugalmasságának javításával
- Aktív munkaerőpiaci politikák
- Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat és a munkaügyi ellenőrzés fejlesztése
- Új szakképzési rendszer bevezetése
- A felnőttképzés megújítása, új felnőttképzési törvény kidolgozása
- A közfoglalkoztatás aktiváló elemeinek erősítése
- Szociális gazdaság fejlesztése a szociális szövetkezetek bővítésén és a tranzitfoglalkoztatás támogatásán keresztül
- Vállalkozásfejlesztési szempontból speciális feltételeket igénylő csoportok vállalkozóvá válását ösztönző koncepció
- Munkahelyteremtés a kis- és középvállalkozások körében

Oktatás

A magyar gazdaság növekedése és a foglalkoztatás bővülése szempontjából akadályt jelent, hogy az oktatási rendszer kibocsátási szerkezete és minősége sok tekintetben eltér a munkaerőpiac tényleges igényeitől. A legfeljebb általános iskolát végzettek munkaerő-piaci részvétele igen alacsony, foglalkoztatási rátájuk több mint 20%-kal elmarad az EU átlagától. A legfontosabb cél a köznevelési rendszer minőségének és hatékonyságának fejlesztése, ezen belül a képzettségi szint javítása, az iskolarendszerű oktatást végzettség nélkül elhagyók arányának csökkentése.

A korai iskolaelhagyók⁷ arányának alakulását az alábbi táblázat mutatja⁸:

	2008	2009	2010	2011	2012
Magyarország	11,7%	11,2%	10,5%	11,2%	11,5%
EU átlag	14,9%	14,4%	14,1%	13,5%	12,8%

A magyar felsőoktatás fejlesztésének elsődleges feladata a képzési kimenetek és a gazdasági igények közötti összhang erősítése, a képzési tartalmak minőségelvű fejlesztése, ezek eredményeként pedig a foglalkoztatás és a gazdaság versenyképességének javítása. A felsőoktatásból gyakran úgy kerülnek ki a pályakezdő fiatalok, hogy diplomáikra a munkaerőpiacon nincs valós igény és ezért végül csak képzettségüknek nem megfelelő területen tudnak elhelyezkedni. A magyar felsőoktatás fő problémái az oktatás szerkezetében és általános minőségében keresendők. A felsőoktatás fejlesztésének elsődleges célja ezért a munkaerőpiac számára jobban megfelelő képzési szerkezet kialakítása, a képzés minőségi átalakítása a gazdaság versenyképességének javítása érdekében.

A kormány 2011. decemberében fogadta el a nemzeti köznevelési törvényt, amelynek végrehajtása a képzési szerkezetnek a gazdaság igényeihez való nagyobb mértékű igazodást szolgálja. Emellett Magyarország folytatja a korábban megkezdett, a korai iskolaelhagyás megelőzése érdekében tett, óvodai ellátást érintő intézkedéseket, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók iskolai sikerességének elősegítését szolgáló intézkedéseket.

Szintén 2011. decemberében került elfogadásra a Nemzeti Felsőoktatási Törvény, amelynek célja a felsőoktatás minőségének fejlesztése, a képzési szerkezet strukturális átalakításával versenyképesebb magyar felsőoktatás létrehozása.

Intézkedések

- A minőségi kisgyermekkorai nevelés kiterjesztése, megerősítése
- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű – köztük roma – gyermekek korai iskolaelhagyásának megelőzése, befogadó nevelés-oktatás
- Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók iskolai sikerességének elősegítése
- A köznevelési célok megvalósulását támogató, a kulturális intézmények által nyújtott nem formális és informális tanulási formák és programok
- Korai iskolaelhagyás elleni stratégia elfogadása
- A felsőoktatáshoz való hozzáférés szélesítése – ösztöndíj és részösztöndíj
- Képzési előmenetel erősítése, lemorzsolódás csökkentése
- A stratégiai tervezés megújítása a felsőoktatás finanszírozása területén
- Minőség alapú ágazatpolitika – minősítési eljárások bevezetése
- Nemzetközi képességek erősítése és az európai mobilitás bővítése

Társadalmi felzárkózás

A statisztikák szerint Magyarországon 2,9 millió ember él szegénységben, társadalmi kirekesztettségben. Ez a teljes népességhez viszonyítva 29,9%, ami magasabb, mint az EU átlaga és a Magyarországhoz hasonló fejlettségű kelet-közép-európai tagállamok közül is a magasabbak közé tartozik. A szegénységi kockázatok különösen sújtják a gyermekeket és a hátrányos helyzetű térségekben élők, illetve a roma népességet, akiknek többsége – a kb. 750 ezresre becsülhető roma népességben belül hozzávetőleg 500-600 ezer fő – mélyszegénységben él. A gazdasági válság és az államháztartás feszített helyzete Magyarországon is kedvezőtlenül érintette a szegénységi küszöb alatt élőket. A kormány fontos célkitűzése a hátrányos helyzetűek helyzetének javítása.

Intézkedések

- A Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia elfogadása és végrehajtása
- A leghátrányosabb helyzetű csoportok, mélyszegénységben élők, romák foglalkoztathatóságának javítása, munkaerő-piaci esélyeinek növelése
- Gyermekek és családjaik felzárkózási esélyeinek növelése
- Bentlakást nyújtó szociális intézmények modernizálása, támogatott lakhatás bevezetése
- A társadalmi felzárkózás céljainak átfogó érvényesítése – ágazatok közti együttműködés, települési és kistérségi szintű szakpolitika-alkotás támogatása

Az intézkedésekről bővebben ld. a második Széll Kálmán tervet (<http://www.kormany.hu/hu/nemzetgazdasagi-miniszterium/hirek/elkeszult-a-szell-kalman-terv-2-0>), illetve a 2013. évi Nemzeti Reform Programot.

Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia⁹

A Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia (NTFS) az Európai Bizottság által 2011-ben jóváhagyott „A nemzeti romaintegrációs stratégiák uniós keretrendszere 2020-ig” című dokumentumban foglaltakhoz illeszkedik. Az NTFS a szegénység elleni fellépés érdekében megfogalmazott felzárkózáspolitikát helyezi középpontba, emellett hangsúlyos célja a roma közösségek kirekesztése elleni harc, valamint ezen folyamatok megelőzése, felszámolása.

A stratégia célja a szegénység szempontjából meghatározó problématerületek – gyermekszegénység, romák helyzete, hátrányos helyzetű térségek – előremozdítása, hosszú távú terveinek integrálása, kiegészítése valamint egységes célrendszerben történő kezelése, tekintettel a többi, a társadalmi felzárkózás szempontjából releváns stratégiára, így a gazdaságfejlesztési-, és foglalkoztatáspolitikára, valamint a vidékfejlesztésre, az egészségügyi, szociálpolitikai, közigazgatási elképzelésekre.

A felzárkózáspolitikai kormányzati elveként rögzíti a stratégia, hogy minden állami, önkormányzati feladatot úgy kell megfogalmazni, hogy az világosan és egyértelműen tartalmazza a mélyszegénységben élőkre – köztük a roma közösség tagjaira – és a lemaradó térségekben élő, illetve hátrányos helyzetű gyermekek számára az esélyteremtési célú intézkedéseket. Egyértelmű, számszerű vállalásokat kell tenni a mélyszegénységben élők helyzetének javítása érdekében.

A stratégiának a felzárkózás elvű fejlesztéspolitika lényeges eleme, amely a hazai és uniós forrásokhoz történő hozzáférést a kötelezően megalkotandó felzárkózási stratégiához rendeli. Ennek során meg kell vizsgálni, hogy érvényesülnek-e a településen, az önkormányzatok társulásaiban a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkózását segítő szempontok, a diszkriminációmentesség valamint a felzárkózás érdemi támogatása.

A stratégia leszögezi, hogy a romák társadalmi és gazdasági integrációját célzó intézkedéseket első sorban területi (hátrányos helyzetű térségek, települések) és szociális szempontok (pl. hátrányos helyzet, tartós munkanélküliség, alacsony iskolai végzettség, stb.), illetve ezek metszete alapján kell meghatározni. A diszkrimináció elleni küzdelem és a kulturális értékek területén van lehetőség a nemzetiségi jellegzetességek szempontjainak figyelembevételére is.

A stratégia négy pillére:

- oktatás
- foglalkoztatás
- egészségügy és
- lakhatás

Ezek mentén mutatja be az esélyteremtés szempontjából releváns helyzetet a szegénység, a romák helyzete, a gyermekek helyzete által, valamint a területi hátrányok, az oktatáshoz történő hozzáférés, a munkaerőpiaci részvétel, az egészségügyi ellátásokhoz történő hozzáférés, valamint a lakhatáshoz és az alapvető szolgáltatásokhoz történő hozzáférés elemzésének segítségével.

A helyzetelemzéshez illesztett beavatkozások középtávon, tízéves időtartam vonatkozásában kerül-

tek meghatározására, melyekhez hároméves akciótervek kapcsolódnak, a beavatkozások eredményének, hatásának átfogó mérési és értékelési rendszerével.

Az első, 2012-2014. évre szóló kormányzati intézkedésekről, a Nemzeti Társadalmi és Felzárkózási Stratégia, valamint annak, erre az időszakra vonatkozó, végrehajtásáról a 1430/2011. (XII. 13.) Korm. határozat rendelkezik.

A NTFS az EU2020 stratégiájához illeszkedve a beavatkozási területeket annak kiemelt célkitűzéseivel összhangban jelöli meg. Az EU 2020 stratégia számszerűsített céljai közül több elérését közvetlenül is támogatja a NTFS, nevezetesen: a 20-64 évesek munkaerő-piaci részvételének javítását, a korai iskolaelhagyók arányának csökkentését, a felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányának növelését, valamint a szegénységben élők számának csökkentését.

A NTFS szem előtt tartja az EU 2020 stratégia megvalósítását szolgáló Nemzeti Reform Programmal történő összeegyeztetést. A dokumentum rögzíti, hogy az intézkedéseknek a Nemzeti Reform Programban foglaltakkal összhangban kell lennie. A kormányzati szervek közti együttműködés biztosítása érdekében Társadalmi Felzárkózási és Cigányügyi Tárcaközi Bizottságot felállítását kezdeményezi a határozat.

A felzárkózáspolitikai szervezeti és intézményi háttér között a stratégia megnevezi az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvényt, mint azt a jogszabályt, amely megnevezi a diszkriminációt elszennedő, hátrányos helyzetű csoportokat, tartalmazza a szankcionálás mechanizmusát és rögzíti, hogy az esélyegyenlőség biztosítása elsősorban az állam feladata.

A területi felzárkózási koordináció központjaként a Türr István Képző és Kutató Intézetet nevezi meg a stratégia. A társadalmi felzárkózáspolitikai területi szempontú megközelítése nem nélkülözheti egy olyan intézményhálózat kialakítását, amely az ország teljes területén, a célcsoport számára kialakított egységes program alapján, meghatározó szerepet játszik a leszakadó térségek hátrányainak leküzdésében, az érintett területeken élők életkörülményeinek javításában.

A fejlesztési programok megvalósítása uniós és hazai forrásokból történik.

„Legyen jobb a gyerekeknek!” Nemzeti Stratégia¹⁰

A „Legyen jobb a gyerekeknek!” Nemzeti Stratégia elindításának három fő indoka volt. Az Országgyűlés 1991. évi LXIV. törvényben rögzítette a Gyermekek Jogairól szóló ENSZ Egyezményt. E törvény szerint a gyermeket ugyanúgy megilleti az ENSZ, annak szakosított intézményei és nemzetközi szervezetek által elfogadott nemzetközi jogi rendelkezésekben rögzített valamennyi emberi jog, de ezek érvényesítéséhez a gyermek különös biztosítékokat és gondozást igényel. A gyermek különleges védelmet élvez: a részes államok elismerik, és minden eszközzel biztosítják valamennyi gyermeknek a jogát olyan élet-színvonalhoz, amely lehetővé teszi a megfelelő testi, szellemi, lelki, erkölcsi és társadalmi fejlődést. Az e célból elfogadott törvényekben figyelembe kell venni a gyermek mindenek felett álló érdekét.

A Legyen Jobb a Gyerekeknek Nemzeti Stratégia szükségességét elsősorban az indokolta, hogy a fenti törvénynek megfelelően csökkentse a gyermekek és családjaik nélkülözését, javítsa a gyermekek fejlődési esélyeit. A törvény minden gyerekre kiterjed, de értelemszerűen azoknak kell prioritást élvezniük, akiknek érdekei a legjobban sérülnek, akiknél a nélkülözés a legjobban korlátozza fejlődésüket.

A Nemzeti Stratégia másik fontos indoka a szegénységi ciklus megszakításának szükségessége, a gyermekek és a társadalom közös távlati érdeke.

A harmadik indok az első kettőből adódik. Közös érdek az ország fenntartható gazdasági és társadalmi fejlődése. Ehhez a gyermekek esélyeinek javítása, piac- és lehetőleg versenyképes felkészültségük, munkához jutásuk általános biztosítása, a ma növekvő társadalmi szakadékok szűkítése szükséges.

Mindezeket felismerve fogadta el az Országgyűlés 47/2007. (V. 31.) számú határozatával a „Legyen Jobb a Gyerekeknek” 2007-2032 Nemzeti Stratégiát, melynek fő célja hogy egy generáció alatt a jelenleginek töredékére csökkentse a gyermekek és családjaik szegénységének arányát.

A „Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégia program céljai:

- Jelentősen, a jelenleginek töredékére csökkenjen a gyermekek és családjaik szegénységi aránya, és ezzel egyidejűleg közeledjenek egymáshoz a gyermekek továbbtanulási esélyei, életkilátásai.
- Szűnjenek meg a gyermeki kirekesztés, szegregáció és a mélyszegénység szélsőséges formái, csökkenjen az életesélyeket romboló devianciák előfordulása.

– Alapvetően alakuljon át azon intézmények és szolgáltatások működés módja és szemlélete, amelyek ma hozzájárulnak a szegénység és kirekesztés újratermelődéséhez. Ezeknek az intézményeknek és szolgáltatásoknak a mainál sokkal többet kell tenniük a gyermekek képességeinek kibontásáért, azért, hogy felnőttként értelmes tevékenységek révén, teljes jogú polgárként kapcsolódjanak be a társadalom életébe.

A Stratégia megfogalmazza, hogy a gyermekszegénység elleni küzdelem leghatékonyabb módja a gyermekszegénység kialakulásának megelőzése. A gyermekszegénység csökkentése szempontjából lényeges, hogy a gyermekek lakóhelyüktől függetlenül hozzájussanak a szolgáltatásokhoz. A cél elérése érdekében fejleszteni kell a gyermekes családokat célzó személyes szolgáltatásokat és szakellátásokat, valamint elősegíteni a képességek kibontakoztatását.

A gyermekszegénység ott nagyobb arányú, ahol együttesen vannak jelen a területi hátrányok (hátrányos helyzetű térség, település, városrész), és egyéb hátrányok (a szülők alacsony iskolázottsága, tartós munkanélkülisége, stb.), valamint a jó színvonalú szolgáltatásokhoz való hozzáférés nehézségei (pl. bölcsőde, óvoda hiánya) is jelentkeznek. A hátrányos helyzetű kistélepüléseken általában nem állnak rendelkezésre megfelelő szakemberek és szolgáltatások, illetve ahol rendelkezésre állnak, ott azok elemei nem kapcsolódnak össze.

A Stratégia egyik fontos célkitűzése, hogy megfelelő szolgáltatásokkal és fejlesztésekkel csökkentse az egészségügyi, oktatási, szociális, gyermekvédelmi szolgáltatásokhoz és intézményekhez való hozzáférési egyenlőtlenségeket, és biztosítsa ezekben a magas színvonalú szakmai tevékenység alapvető feltételeit. A közéletben fontos szerepe van a közösségi és személyes segítő szolgáltatások kiemelt fejlesztésének. Kiemelendő, hogy a pénzübeli vagy természetben nyújtott ellátások hatékonysága jelentősen javulhat, ha ezekhez jó színvonalú szolgáltatások kapcsolódnak.

A gyermekek esélyeinek növelése és a gyermekszegénység visszaszorítása a társadalom, az állami és önkormányzati szervek, valamint a civil szerveződések közös érdeke, feladata és felelőssége. A Nemzeti Stratégiában foglalt célok nem valósíthatók meg ezen szervezetek hatékony együttműködése nélkül. Mindezen szereplőket be kell vonni a döntésekbe, a végrehajtási feladatokba, a monitorozásba, értékelésbe valamint az utólagos következtetések levonásába. A Stratégia a megvalósítás értékelésére az ún. Laekeni indikátorokat alkalmazza.

A Stratégia sikerének feltétele, hogy minden helyi közösség felismerje ennek életbevágó fontosságát. Minden helyi közösség más: a nemzeti program széles keretein belül mindegyiknek ki kell jelölnie saját helyi prioritásait, a közösséggel együtt ki kell dolgoznia a stratégiába illeszkedő közös célokat. Az érintettek, azaz a gyerekek és szülők, pedagógusok, más szakemberek, továbbá a civil szerveződések és az egyházak közötti partneri együttműködéseknek ezen a szinten kiemelt jelentőségük van.

Európai Fogyatékosügyi Stratégia¹¹

Az EU tíz évre szóló stratégiát dolgozott ki abból a célból, hogy a fogyatékkal élők Unió-szerte minden területen könnyebben vehessenek részt az európai társadalmak életében.

Az Európai Unióban mintegy 80 millió ember él enyhébb vagy súlyosabb fokú fogyatékossgal. Számukra komoly veszélyt jelent a társadalmi kirekesztődés. A fogyatékos személyek körében alacsonyabb a foglalkoztatottság és az iskolázottság szintje, a szegények aránya pedig 70%-kal nagyobb az átlagosnál. Az európai fogyatékosügyi stratégia arra irányul, hogy fogyatékos emberek érvényt tudjanak szerezni az őket uniós polgárként megillető jogoknak, és könnyebbé váljon számukra a mindennapi élet.

A végrehajtás során az EU finanszírozást biztosít majd az említett célokra, bővíti a lakosság témával kapcsolatos ismereteit, és arra ösztönzi a tagállamok kormányait, dolgozzanak közös erővel a társadalmi befogadást hátráltató akadályok elhárításán.

Ezáltal az EU eleget tesz majd a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményből fakadó kötelezettségének is. Az egyezményt 2007-ben írta alá az Unió, tagállamaival közösen.

A stratégia az első öt év során azt hivatott elősegíteni, hogy:

– szakpolitikai alkotómunka induljon a befogadó, magas színvonalú oktatás térnyerésének ösztönzése céljából;

- a „Szegénység elleni európai platform” elnevezésű kezdeményezésben kiemelt figyelmet kapjon a fogyatékkal élők ügye (a platform lehetővé teszi, hogy a téma szakértői tapasztalatot cserélhessenek egymással, és átvehessék a másutt bevált módszereket);
- mihamarabb megvalósuljon a fogyatékkal élők számára kiállított igazolványok kölcsönös elismerése az EU egész területén annak érdekében, hogy a más uniós tagállamba utazó, illetve ott munkát vállaló vagy letelepedő fogyatékos polgárok egészséges embertársaikkal egyenlő elbánásban részesüljenek;
- akadálymentesítési szabványok jöjjenek létre a szavazóhelyiségek és a kampányanyagok vonatkozásában;
- a fogyatékosokkal élők jogai megfelelő figyelmet kapjanak a külső fejlesztési programok kidolgozása során és a tagjelölt országok viszonylatában.

Az Európai Bizottság a fentiekén túlmenően azt tervezi, hogy európai akadálymentesítési intézkedéscsomagot dolgoz ki és terjeszt elő. Az intézkedések végrehajtása esetén a jövőben uniós szintű szabványok vonatkoznak majd a termékek, a szolgáltatások és a középületek akadálymentesítésére, így a fogyatékkal élők által használt segédeszközöket, pl. kerekesszéket és nagygombos billentyűzetet gyártó cégek is könnyebben tudnak majd határokon átvélő kereskedelmet folytatni, ez pedig a költségek csökkenését eredményezi.

Az akadálymentesítés fontos részét képezi az általános esélyegyenlőség uniós szintű megteremtésére irányuló törekvésnek, de minden valószínűség szerint a gazdaság egésze számára is előnyösnek bizonyul majd. A fogyatékkal élők számára hozzáférhető termékekbe és szolgáltatásokba pénz beruházó ágazatok támogatása lendületet ad majd az innovációnak és a munkahelyteremtésnek.

Roma Integráció Évtizede Program¹²

Az Országgyűlés 2007. június 25-én fogadta el a Roma Integráció Évtizede Program Stratégiai Tervről szóló 68/2007. (VI. 28.) OGY határozatot, amely a kormány feladatául tűzi ki, hogy a Stratégiai Terv végrehajtására készítsen rövid távú, kétéves időszakokra szóló intézkedési terveket.

A Stratégiai Terv négy prioritási területen (oktatás, foglalkoztatás, lakhatás és egészségügy), az egyenlő bánásmód érvényesítésével kapcsolatban, továbbá a kultúra, a média és a sport területén határoz meg átfogó célokat, a célokhoz kapcsolódó konkrét feladatokat, az ezekhez rendelt mutatókat, továbbá a feladatok eléréséhez szükséges intézkedéseket. A nemek közötti esélyegyenlőség megteremtését a négy prioritási területen megfogalmazottakhoz kapcsolódó feladatokon és intézkedéseken keresztül kívánja megvalósítani.

A stratégiai tervben meghatározott feladatok elsősorban területi (hátrányos helyzetű térségek, települések) és szociális szempontok (pl. hátrányos helyzet, tartós munkanélküliség, alacsony iskolai végzettség, stb.) – illetve ezek metszete – alapján határozzák meg a legfontosabb intézkedéseket, amelyek hosszú távon biztosíthatják a legszegényebbek – köztük nagy arányban romák – valós társadalmi és gazdasági integrációját. A négy prioritási területen elsősorban a szociális és területi szempontok alapján indokolt a feladatokat megfogalmazni. Az antidiszkrimináció és a kultúra (roma kultúra, hagyományok megőrzése) területén van lehetőség arra, hogy az egyes intézkedésekben a romák, mint önálló célcsoport kerüljenek meghatározásra.

A feladatokban és az intézkedésekben mindenhol meg kell jeleníteni az esélyegyenlőség, egyenlő hozzáférés elvét, mely segíthet a romák érdekeinek hatékonyabb érvényesítésében. A fejlesztések tervezésekor és megvalósításakor elengedhetetlen, hogy az érintettek (különös tekintettel az önkormányzatokra) kiemelt figyelmet szenteljenek az alábbi szempontoknak:

- a fejlesztéseket úgy kell megvalósítani, hogy azok ne növeljék a lakhatási és iskolai szegregációt;
- a forrásokhoz való hozzáférés feltétele legyen a lakhatási és iskolai szegregáció megszüntetése.

A Roma Integráció Évtizede Program Stratégiai Tervről szóló 68/2007. (VI. 28.) OGY határozat módosítása, a 49/2012. (VI. 19.) OGY határozat úgy rendelkezett, hogy a kormány tevékenységében érvényesítse a Stratégiai Tervben elfogadott célkitűzéseket és a Roma Koordinációs Tanáccsal együttműködve

a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia intézkedési tervében határozza meg a Stratégiai Terv végrehajtásához szükséges kormányzati lépéseket. Ezek teljesítéséről, a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia intézkedési tervében foglalt feladatok végrehajtásáról készített jelentéshez kapcsolódóan, két-évente, június 30-áig kell beszámolót készíteni az Országgyűlés részére.

Nemzeti Ifjúsági Stratégia

Az Országgyűlés 2009-ben fogadta el a Nemzeti Ifjúsági Stratégiáról készült dokumentumot (88/2009. (X. 29.) OGY határozat). A stratégia az ifjúsági korosztályokkal kapcsolatos állami felelősség összefoglalása a 2009-2024. időszakra vonatkozóan. Részletezi az ifjúságpolitika hosszú távú társadalmi céljait, megvalósításukhoz az egyes területeken a horizontális és specifikus célokat, valamint ezekhez kapcsolódó részcélokat határoz meg. A stratégia megvalósítása kétéves cselekvési tervek mentén történik, a 2012-2013. évi cselekvési tervről az 1590/2012. (XII. 27.) Korm. határozat rendelkezik.

Az idősödő társadalmak, az oktatásban eltöltött idő növekedése, a tanulmányokat folytatók megnövekedett aránya, ezzel együtt az aktív dolgozó fiatalok arányának csökkenése, az ifjúságnak az oktatás, a munkaerőpiac és a szabadidő vonatkozásában fennálló sérülékenysége, az aktív alkotó közéleti részvétel ösztönzésének szükségessége, illetve a társadalomban tapasztalható negatív folyamatok arra ösztönözték az Európai Unió tagállamait, hogy újrafogalmazzák az ifjúsággal kapcsolatos kormányzati cselekvéseket az Ifjúsági Fehér Könyvben.

A magyar ifjúságkutatói elemzések tapasztalatai megegyeznek az Európában mért fő tendenciákkal.

Mindezek figyelembe vételével, valamint a kormánynak a fiatalok társadalmi integrációját segítő deklarált feladata nyomán készült el a Nemzeti Ifjúsági Stratégia, amely a tanulás, a munkavállalás, az otthonteremtés és a családalapítás területein egyenlő esélyeket kíván teremteni a fiatalok számára a sikeres felnőtté váláshoz. A stratégia olyan keret, amely lehetőséget ad arra, hogy kormányzati ciklusokon átívelő célokkal és irányokkal lehessen tervezni rövidebb időtávra, a konkrét cselekvési programokat eszközként használva céljainak eléréséhez. A magyar lakosság több mint 27%-a sorolható az ifjúsági korosztályokhoz, ami nagyjából megfelel az európai átlagnak.

A dokumentum átfogó, horizontális és specifikus célokat, valamint ezekhez kapcsolódó részcélokat határoz meg. A részcélok megvalósításának módját, sorrendjét, felelőseit a stratégiához kapcsolódó, a kormány által elfogadandó mindenkor rövid távú cselekvési programok tartalmazzák. A stratégia végrehajtásában a kormányzati, önkormányzati és piaci aktorok mellett jelentős szerepet vállalhat a non-profit szektor.

A stratégia hangsúlyosan kezel olyan témákat (pl. család, prevenció, szociális biztonság), amelyek a gyerekek, serdülők, fiatalok élethelyzete, sikeressége szempontjából kiemelkedő jelentőségűek.

A Nők és Férfiak Társadalmi Egyenlőségét Elősegítő Nemzeti Stratégia – Irányok és Célok 2010-2021¹³

Az Európai Tanács a következőképpen definiálta a nők és férfiak közötti társadalmi egyenlőség politikájának stratégiai elvét: Az egyenlőség érvényesítése, a szabályozási folyamatok (át)szervezése, javítása, fejlesztése és értékelése azzal a céllal történik, hogy a nemek társadalmi egyenlőségének szempontjait a politikai döntéshozatalban résztvevő szereplők minden szinten és minden szakaszban integrálják valamennyi szabályozási folyamatba. Eszerint a szakmapolitikai döntéseket úgy kell meghozni, hogy azok a nők és férfiak társadalmi egyenlőségének megvalósulását elősegítsék. Ez egyben az EU-tagságunkból eredő elvárás is, melynek aktuális feladatait – többek közt – „A nők és férfiak egyenlőségéről szóló útítér 2006-2010” (a továbbiakban: Roadmap) című Európai Bizottság által kiadott dokumentum rögzíti. A Nők és Férfiak Társadalmi Egyenlőségét Elősegítő Nemzeti Stratégia (a továbbiakban: Stratégia) elsősorban ezen dokumentum prioritásaira épül.

Eszerint a Stratégia 6 prioritást határoz meg olyan területeken, ahol a nők és férfiak társadalmi egyenlőségének eléréséhez határozott kormányzati lépések megtétele szükséges:

1. A nők és férfiak egyenlő mértékű gazdasági függetlenségének megteremtése, a fizetési és foglalkoztatási aránytalanságok felszámolása, a nők és a szegénység, a nők és az egészség szempontjainak figyelembevétele:

A Lisszaboni Stratégia foglalkoztatási iránymutatásai azt a követelményt támasztják a tagállamokkal szemben, hogy olyan foglalkoztatáspolitikát folytassanak, amely az Európai Unió 27 tagállamának (EU27) átlagában biztosítja a 15-64 éves népesség 70%-os foglalkoztatási rátájának elérését, a nők esetében pedig a 60%-ot. A munkaerő-piaci részvétel nem csupán magasabb jövedelemhez juttathat, s így módon mérsékli a szegénységet, hanem erősíti az egyének társadalmi részvételét, hozzájárul a társadalmi kohézió erősödéséhez, csökkenti a társadalmi kirekesztődés kockázatát. A többszörös diszkrimináció, azaz a nemi (gender) alapú és etnikai alapú diszkrimináció összefonódása a legösszetettebben a roma nőket, illetve a bevándorló etnikai csoportokhoz tartozó nőket sújtja. Esetükben a munkanélküliség, az alacsony iskolázottság, a tartós szegénység, a rossz egészségi állapot, a nem megfelelő lakhatási körülmények, alacsony társadalmi és gazdasági státuszuk, valamint az előítéletek és diszkriminatív eljárások együttesen és egymással kölcsönhatásban okozzák a többszörös társadalmi kirekesztettséget.

2. A szakmai, a magán- és a családi élet fokozottabb összehangolásának támogatása:

A család értéket képvisel, amennyiben a bennük élő egyének testi, lelki és szellemi épségét nem veszélyezteti senki a családon belül. Mindkét nemnek joga van ahhoz, hogy osztozzon a családfenntartás örömeiben, sikerélményeiben és nehézségeiben, akár a fizetett, házon kívüli szakmai, akár a nem fizetett, házon belüli háztartási és gyermeknevelési, beteg- és idősgondozási feladatokat tekintjük annak. A jóléti állam fontos szerepet vállal a családok életében. A magyar bölcsődei és óvodai ellátórendszer, továbbá a védőnői szolgálat nemzetközi összehasonlításban is magas szakmai színvonalat képviselnek. A gyermekellátásnak alapvetően ennek a rendszernek a fejlesztésén kell alapulnia. A társadalomnak elő kell segíteni a munka és a magánéleti kötelezettségek összehangolását családon belül, a nők és férfiak számára egyaránt.

3. A férfi-női részvétel aránytalanságának csökkentése, ennek támogatása a politikai és gazdasági döntéshozatalban, valamint a tudomány területén:

A döntéshozatalra vonatkozó általános cél, hogy a stratégia által meghatározott időtartam végére, vagyis 2021-re Magyarország felzárkózzon az EU-s országok középmezőnyébe a nőknek a politikai és gazdasági döntéshozatalban, valamint a tudomány területén elfoglalt helyét illetően. Minden dokumentum hangsúlyozza – és minden tapasztalat igazolja –, hogy a nemek közötti egyenlőtlenség a politikai és a gazdasági döntéshozatalban negatívan befolyásolja az ország egészének nem csak a megítélését, de a teljesítményét is.

4. Az erőszak elleni hatékony fellépéshez, a megelőzéshez szükséges intézkedések megteremtése:

A végső cél a nők és a gyermekek elleni erőszak minden formájának felszámolása, valamint a sürgős fellépés a nők és férfiak, lányok és fiúk testi és érzelmi integritáshoz való alapvető jogának megsértése ellen. Ezen célok előmozdításához szükséges stratégiai prioritásnak az áldozatok védelme, az elkövetők felelősségre vonását szolgáló jogi keret kialakítása, az infrastrukturális háttér erősítése, és a megelőzésnek kell lennie.

5. A nemekhez kötődő sztereotípiák visszaszorításának támogatása:

Az oktatásra vonatkozó EU-s irányelvek azt hangsúlyozzák, hogy lehetőséget kell biztosítani mindenki számára a személyes fejlődésre, az új nemzetközi környezet által megkívánt legmagasabb szintű teljesítmény elérésére és a társadalmi integrációhoz szükséges forrásokhoz való hozzájutásra. Ezért a tagállamokban olyan oktatásirányítási stratégiákat kell kidolgozni és alkalmazni, melyeknek deklarált alapelve, hogy nem fogadhatja el a társadalmilag tartósan és visszafordíthatatlanul kizárt személyek létét, valamint elősegíti a személyiség fejlődését és az aktív polgárok nevelését.

6. A nők és férfiak közötti társadalmi egyenlőség politikájának stratégiai elve, célkitűzéseinek megvalósításához elengedhetetlen változások szakmai megalapozása (képzés, intézményrendszer, nemekre érzékeny költségvetés, nemekre bontott adatgyűjtés):

Ahhoz, hogy a nemek közötti egyenlőség területén érdemi és érzékelhető változások történjenek, egyre több nő szerepvállalására lenne szükség, mind a törvényhozásban, az igazgatásban, mind a gazdaságirányító pozícióiban. A nők és férfiak közötti társadalmi egyenlőség politikájának stratégiai elve, célkitűzéseinek megvalósításához elengedhetetlen, hogy kialakuljanak azok az intézmények és mechanizmusok, amelyek a jelenleginél hatékonyabban képesek a politikai akarat formálására.

Összefoglalás

Az esélyegyenlőség javítását, az egyenlő bánásmód érvényesítését szolgáló uniós és nemzeti szintű stratégiák, ágazati politikák összefoglalása a társadalmi folyamatok alapján azonosítható egyenlőtlenségek felszámolásának szakpolitikai kereteit hivatott bemutatni. Az esélyegyenlőség javítását szolgáló különböző szintű jogi szabályozókban előírt követelményeknek és intézkedéseknek igazodniuk kell az e keretekben meghatározott célkitűzésekhez, elő kell segíteniük azok gyakorlati megvalósítását.

A rövid ismertetés célja volt továbbá, hogy képet adjunk arról, hogy az esélyegyenlőségi programok milyen átfogó célkitűzések helyi leképeződését jelentik. A stratégiákkal történő összevetés segítheti az esélyegyenlőségi programok készítőit és megvalósítóit, hogy tágabb megközelítésben is értelmezzék intézkedéseiket és áttekinthessék, hogy a helyi szintű szabályozás kiterjed-e minden, a stratégiai célkitűzések által érintett lényeges esélyegyenlőségi területre és célcsoportra.

Jegyzetek

- 1 http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/priorities/index_hu.htm
- 2 Összhangban Európával: az EU2020 Stratégia, Nemzetgazdasági Minisztérium, 2010.
- 3 A TANÁCS AJÁNLÁSA Magyarország 2012. évi nemzeti reformprogramjáról és a Magyarország 2012–2015 közötti időszakra vonatkozó stabilitási programjáról szóló tanácsi véleményről, Brüsszel, 2012. május 30. http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/swd2012_hungary_hu.pdf
- 4 A TANÁCS AJÁNLÁSA Magyarország 2013. évi nemzeti reformprogramjáról és a Magyarország 2012–2016-os időszakra vonatkozó konvergenciaprogramjának tanácsi véleményezéséről, Brüsszel, 2013. május 29. http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/csr2013_hungary_hu.pdf
- 5 A következő lépés – A Széll Kálmán terv 2.0, Magyarország Kormánya, 2012. április. [www.kormany.hu/download/3/e8/80000/1-A_k%C3%B6vetkez%C5%91_%C3%A9p%C3%A9s%20\(SzKT%2020\).pdf](http://www.kormany.hu/download/3/e8/80000/1-A_k%C3%B6vetkez%C5%91_%C3%A9p%C3%A9s%20(SzKT%2020).pdf)
- 6 Európai Bizottság, Európa 2020. http://ec.europa.eu/europe2020/documents/related-document-type/index_hu.htm<http://www.kormany.hu/download/e/cb/d0000/Nemzeti%20Reform%20Program%202013.pdf>
- 7 Korai iskolaelhagyók: A 18-24 évesek közül azon fiatalok aránya, akik felső középfokú végzettséggel nem rendelkeznek, és az adatfelvétel idején oktatásban, képzésben nem vesznek részt.
- 8 http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-324_en.htm
- 9 Nemzeti Társadalmi és Felzárkózási Stratégia – mélyszegénység, gyermekszegénység, romák (2011–2020.) Budapest, 2011. november. <http://romagov.kormany.hu/nemzeti-tarsadalmi-felzarkozasi-strategia>
- 10 47/2007. (V. 31.) OGY határozat a „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégiáról, 2007–2032.; www.biztoskezdet.hu
- 11 http://ec.europa.eu/news/justice/101115_hu.htm
- 12 A Roma Integráció Évtizede Program Stratégiai Tervről szóló 668/2007. (VI. 28.) OGY határozat; Szociális és Munkaügyi Minisztérium, 2008. <http://www.szmm.gov.hu/main.php?folderID=1052&articleID=4821&ctag=articlelist&iid=1>
- 13 1004/2010. (I. 21.) Korm. határozat www.szmm.gov.hu/download.php?ctag=download&docID=21768

Irodalom

- Az Európa 2020 Stratégia prioritásai. http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/priorities/index_hu.htm
- Összhangban Európával: az EU2020 Stratégia, Nemzetgazdasági Minisztérium, 2010. http://www.kormany.hu/download/c/e1/00000/___sszhangban_Eur_p_val___az_EU2020_Strat_gia.pdf
- A TANÁCS AJÁNLÁSA Magyarország 2012. évi nemzeti reformprogramjáról és a Magyarország 2012–2015 közötti időszakra vonatkozó stabilitási programjáról szóló tanácsi véleményről, Brüsszel, 2012. május 30. http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/swd2012_hungary_hu.pdf
- A TANÁCS AJÁNLÁSA Magyarország 2013. évi nemzeti reformprogramjáról és a Magyarország 2012–2016-os időszakra vonatkozó konvergenciaprogramjának tanácsi véleményezéséről, Brüsszel, 2013. május 29. http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/csr2013_hungary_hu.pdf
- A következő lépés – A Széll Kálmán terv 2.0, Magyarország Kormánya, 2012. április. [www.kormany.hu/download/3/e8/80000/1-A_k%20C3%B6vetkez%C5%91_l%C3%A9p%C3%A9s%20\(SzKT%20\).pdf](http://www.kormany.hu/download/3/e8/80000/1-A_k%20C3%B6vetkez%C5%91_l%C3%A9p%C3%A9s%20(SzKT%20).pdf)
- Európai Bizottság, Európa 2020. http://ec.europa.eu/europe2020/documents/related-document-type/index_hu.htm
- Magyarország 2013. évi Nemzeti Reform Programja. <http://www.kormany.hu/download/e/cb/d0000/Nemzeti%20Reform%20Program%202013.pdf>
- Progress in tackling early school leaving and raising higher education attainment, European Commission Press Release. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-324_en.htm
- Második Széll Kálmán terv. <http://www.kormany.hu/hu/nemzetgazdasagi-miniszterium/hirek/elkeszult-a-szell-kalman-terv-2-0>
- Nemzeti Társadalmi és Felzárkózási Stratégia – mélyszegénység, gyermekszegénység, romák (2011–2020), Budapest, 2011. november. <http://romagov.kormany.hu/nemzeti-tarsadalmi-felzarkozasi-strategia> 47/2007. (V. 31.) OGY határozat a „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégiáról, 2007–2032; www.biztoskezet.hu
- Európai Fogyatékosügyi Stratégia. http://ec.europa.eu/news/justice/101115_hu.htm
- A Roma Integráció Évtizede Program Stratégiai Tervről szóló 68/2007. (VI. 28.) OGY határozat; Szociális és Munkaügyi Minisztérium, 2008. <http://www.szmm.gov.hu/main.php?folderID=1052&articleID=4821&ctag=articlelist&iid=1>
- A Nők és Férfiak Társadalmi Egyenlőségét Elősegítő Nemzeti Stratégia – Irányok és Célok 2010–2021, 1004/2010. (I. 21.) Korm. határozat www.szmm.gov.hu/download.php?ctag=download&docID=21768

